

Arbeidernes Ungdomsfylking
Sindre Lysø
sindre@auf.no

Reise mv. betalt av NorthConnect: Ulovlig bidrag

Gjennom media ble det kjent at representanter for AUF og to andre ungdomspartier høsten 2019 deltok i en reise til Storbritannia organisert av NorthConnect KS.¹ En av deltagerne var Agnes Viljugrein, sentralstyremedlem i AUF.

Kostnadene ved reisen er oppgitt til kr. 15.000-20.000 per person. De ble i sin helhet dekket av selskapet, som i sin helhet eies av offentlig eide kraftselskaper; hjemmesidene opplyser blant annet at «47 norske kommuner løfter i flokk når de går inn for byggingen av NorthConnect».²

På denne bakgrunn ba Partilovnemnda i e-post 10. desember 2019 om AUFs kommentarer til blant annet reisedekningens forhold til lovens forbud mot å motta bidrag fra «rettssubjekter under statens eller annen offentlig myndighets kontroll», jf. § 17a nr. 2 a) jf. § 17a nr. 4.

Andre spørsmål som ble reist i denne anmodningen, vil Partilovnemnda komme tilbake til i en annen sammenheng. De følgende bemerkninger begrenser seg derfor til spørsmålet om lovligheten av utgiftsdekningen fra NorthConnect.

I samsvar med dette sendte Nemnda 3. april 2020 særskilt varsel om at den vurderer å treffe vedtak om sanksjon for brudd på forbudet mot å motta bidrag fra «rettssubjekter under statens eller annen offentlig myndighets kontroll». Ungdomspartiet ble invitert til å supplere sine tidligere uttalelser i saken innen 20. april 2020.

Svar fra AUF

Om de spørsmål som mest direkte gjelder utgiftsdekningen fra NorthConnect, heter det i svaret av 8. januar 2020 fra AUF ved generalsekretær Sindre Lysø:

«Formålet med turene var å lære mer om sjøkabelen som er prosjektert mellom Norge og Skottland, hvilke samfunnsmessige konsekvenser dette har, og hvordan det vil slå ut for Norge

¹ Se også <https://northconnect.no/artikler/bruken-av-fossil-energi-er-den-viktigste-grunnen-til-at-jorda-blirvarmere-hvis-vi-skal-kutte-utslippene-og-fase-ut-fossil-energi-med-fornybar-trenger-vikraftkabler>

² <https://northconnect.no/eiere>

sin del. Turen til Skottland inneholdt alt fra omvisning der kabelen går i land, til offshore vind i nærområdet og samtaler med skotske politikere.

... Det refereres i brevet fra nemda til partiloven § 19 nr 3. som omhandler «varer, tjenester eller andre tilsvarende ytelser mottatt vederlagsfritt eller til underpris».

Dette punktet mener vi må forstås i sammenheng med partilovens formål om å motvirke korrupsjon og uønskede bindinger.

Vi anser turer/studiereiser som denne med Northconnect å være samfunnsnyttige, i den forstand at alle er tjent med opplyste politikere. Vi vil også påpeke at det er vanskelig å se hvordan slike turer og arrangementer kan ses som «varer, tjenester eller tilsvarende ytelser». Vår og andre partiers deltakelse er ikke slik vi ser det en tjeneste til oss fra arrangørene. Det er et gjensidig utbytte som gjør det mulig å ha kontakt og dialog med alle deler av samfunnet, herunder næringslivsvirksomheter, men også sivilsamfunn og andre aktører som har en viktig rolle i demokratiet. Det ville være utelukket for oss å delta på like mange slike tilstelninger dersom vi ikke fikk dekket kostnadene ved disse.

De fleste konferanser er for oss gratis å delta på, og vi er heller ikke kjent med at andre partier melder inn konferanser de deltar på.

... Spørsmålet som reises om Northconnect sitt eierskap, dreier seg slik vi ser det ikke om beløpsgrense, men om hvorvidt man kan motta bidrag fra rettssubjekter som er under statens eller annen offentlig myndighets kontroll overhode. Satt på spissen er det et spørsmål om hvorvidt man kan ta imot en kopp kaffe i møte med et departement eller en offentlig etat.

... Det er også noe vanskelig å forstå at Northconnect er underlagt statlig eller offentlig instruksjonsmyndighet når selskapet er eid av fire kraftselskaper som igjen er eid av mange forskjellige kommuner. Dette kan vanskelig anses å innebære statlig eller offentlig instruksjonsmyndighet når eierskapet er organisert gjennom flere ledd på denne måten.

... Denne turen er slik vi ser det ikke egnet til å så tvil om hvorvidt organisasjonen vår oppfyller partilovens intensjon. Denne turen er godt dekket i sosiale og redaksjonelle medier, og nyter på den måten full åpenhet rundt formål og opplegg.»

AUF har ikke benyttet Nemndas varsel av 3. april 2020 som anledning til å supplere sitt svar innen utløpet av svarfristen.

Partilovnemndas syn på saken

Det er «tillatt for alle å gi bidrag til politiske partier og partiledde» (partiloven § 17). Dette omfatter også bidrag fra private. Partiloven nøyter seg med å kreve åpenhet om mottatt støtte. Utgangspunktet er derfor at alle bidrag skal regnskapsføres og at bidrag over en viss verdi skal identifiseres og innrapporteres særskilt.

Partiloven har blant annet som formål «å sikre offentlighetens rett til innsyn og å motvirke korrupsjon og uønskede bindinger ved at det er åpenhet om finansieringen av de politiske partienes virksomhet» (§ 1 nr. 1). Også bidrag i form av reisedekning mv. kan føre til «uønskede bindinger», eller mistanker om slike bindinger. Derfor gjelder kravet om åpenhet mv. ikke bare bidrag i form av penger, men også «verdien av varer, tjenester og andre tilsvarende ytelser som er mottatt vederlagsfritt eller til underpris» (§ 19 nr. 2). Slike naturalytelser kan blant annet ta

form av dekning av utgifter til reise og opphold mv., slik som i denne saken. Dette gjelder uten hensyn til om støtten i første omgang gis i form av flybilletter, oppgjør for hotellrom, middagsinvasjoner mv., eller ved at partiet får slike utgifter refundert i ettertid.

Partiloven gjør visse unntak fra utgangspunktet om rett til å motta bidrag. Ifølge § 17a nr. 2 a) kan politiske partier og partiledde ikke motta bidrag fra «rettssubjekter under statens eller annen offentlig myndighets kontroll». I samsvar med § 19 nr. 2 (se ovenfor), presiserer loven § 17a nr. 3 at «enhver form for støtte» i denne sammenheng skal regnes som bidrag.

Ifølge AUF kunne forbudet satt på spissen innebære at det også var forbudt å «ta imot en kopp kaffe i møte med et departement eller en offentlig etat». Dette er derfor grunn til å presisere at departementer, kommuner og fylkeskommuner mv. selv er offentlige myndigheter, ikke under slike myndigheters kontroll. Arendalsuka gir et eksempel: Så lenge den ikke drives i regi av et rettssubjekt adskilt fra kommunen selv, kan partiene altså motta støtte fra Arendal kommune for å delta der.³

NorthConnect er heleid av tre kommunalt eide kraftselskaper (Lyse, Agder Energi og E-CO Energi) samt det svenske statlige Vattenfall.⁴ AUF påpeker at NorthConnect «er eid av fire kraftselskaper som igjen er eid av mange forskjellige kommuner»,⁵ og finner det «vanskelig» å forstå at det er tale om «statlig eller offentlig instruksjonsmyndighet når eierskapet er organisert gjennom flere ledd på denne måten».

Lovforbudet er imidlertid absolutt. I juridisk forstand vil kontroll med et annet rettssubjekt alltid måtte være indirekte (jf. også NOU 2004:25 s. 87 om styring av egne rettssubjekter gjennom f.eks. flertallsvedtak i en generalforsamling). At kontrollen i dette tilfellet må skje via de kommunale kraftselskapene, er ikke tilstrekkelig til å gjøre unntak.

Partilovnemnda nevner også at forbudet i § 17a nr. 2 a) ikke bare tar sikte på å hindre partier med flertall i vedkommende kommunestyre mv., indirekte å bidra til å fylle sine egne kasser. Det bidrar også til å hindre at en offentlig myndighet kan påvirke partier eller partiledde til å støtte saker som tjener vedkommende myndighet selv. Debatten om NorthConnect-saken har ikke minst handlet om hvilken vekt som bør legges på eiernes mulighet til økonomisk vinning dersom kraftkabelen blir realisert. I dette tilfellet bidrar det ytterligere til å understreke eiernes avgjørende rolle for virksomheten at en prosjektorganisasjon som NorthConnect ikke kan generere vesentlige inntekter før kabelen er lagt og i drift («NorthConnect er en planlagt kraftkabel for utveksling av fornybar kraft mellom Norge og Skottland»⁶).

Om en myndighet ønsker å støtte politiske partier utenom de etablerte støtteordningene, må det altså skje gjennom en åpen prosess og på grunnlag av vedtak i kommunestyret el. Dette stemmer

³ <https://www.partilovnemnda.no/Documents/Partilovnemnda/Vedtak/2018%20-%20Tolkningsuttalelse%20-%20Er%20støtte%20til%20sentrale%20ungdomsorganisasjoners%20deltakelse%20ved%20Arendalsuka%20ulovlig.pdf>

⁴ Siden NorthConnect er registrert i Norge reiser ikke elementet av utenlandsk eierskap noe problem i relasjon til forbudet i partiloven § 17a nr. 2 b).

⁵ Om dette også gjelder det svenske Vattenfall er uten betydning for resonnementet her.

⁶ <https://northconnect.no/hva>

med lovens forarbeider: NOU 2004:25 Penger teller, men stemmer avgjør – Om partifinansiering, åpenhet ... påpeker at forbudet

«er tatt inn etter mønster fra Europarådsrekommendasjon (2003)4 art. 5c. Det fremgår ikke presist av bestemmelsen hvilke rettssubjekter som omfattes. Siden formålet er å hindre korrupsjonsliknende adferd og tilflyt av offentlige midler til enkeltpartier utenom den alminnelig støtteordningen, antas det ikke å være grunn til å gi bestemmelsen noen særlig snever fortolkning» (s. 156).

AUF legger stor vekt på betydningen av å kunne motta f.eks. refusjon av taxiutlegg til og fra debatter i NRK. I NorthConnect-saken er utgiftsdekningen imidlertid av en slik størrelse at det ikke er nødvendig å drøfte slike grensespørsmål nærmere.

Støtten må kunne regnes som bidrag til partiet eller partiledet, ikke som personlig gave uten sammenheng med deltakernes posisjon i partiet. AUF har ikke hevdet at reisestøtten ble gitt til Agnes Viljugrein uavhengig av hennes posisjon som sentralstyremedlem i AUF. Partilovnemnda ser heller ikke at NorthConnect-saken av andre grunner gjør det nødvendig å drøfte grensedragningen på dette punkt nærmere.

Partilovnemnda legger etter dette til grunn at AUF ikke lovlig kunne motta bidrag fra NorthConnect.

Dermed representerer forholdet også et brudd på partiloven § 17a nr. 5, som bestemmer at «Alle politiske partier og partiled plikter å innberette ethvert bidrag etter denne paragraf som ikke er tilbakebetalt til giver eller overført til statskassen innen fristen i fjerde ledd».

Ifølge partiloven § 17a nr. 4 skal ulovlige bidrag «tilbakebetales til giver innen fire uker etter at de er mottatt. Bidrag som ikke kan tilbakebetales til giver, skal overføres til statskassen innen samme frist.» Den opprinnelige tidsfristen er for lengst utløpt. Nemnda legger derfor til grunn at den må anvendes tilsvarende med vedtakets dato som startdato.

På denne bakgrunn treffer Partilovnemnda følgende

vedtak:

Innen fire uker fra vedtakets dato betaler Arbeidernes Ungdomsfylking verdien av de mottatte varer, tjenester eller andre tilsvarende ytelser, til NorthConnect eller, om nødvendig, til Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Dokumentasjon for bidragets verdi og for betalingen sendes Nemnda snarest mulig og senest fire uker etter vedtakets dato.

**

Saken ble drøftet i møte 20. mars 2020. Endelig utkast til vedtak ble sendt på sirkulasjon ved e-post 21. april. 2020 og uttrykkelig akseptert av samtlige medlemmer, jf. partilovforskriften § 7-2 nr. 2.

**

Partilovnemnda minner på ny om at oppdatering av partiets kontaktinformasjon i Partiportalen (www.partiportalen.no) minst en gang årlig og innlevering av økonomirapport innen utløpet av gjeldende frist, vil være tilstrekkelig til å unngå avkortning i senere år.

For Partilovnemnda

Eivind Smith

Leder

Daniel Giske

Sekretariatsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi:

Arbeiderpartiet v. Hege Bogfjellmo hege.bogfjellmo@arbeiderpartiet.no

Kommunal- og moderniseringsdepartementet postmottak@kmd.dep.no